

UEF// *Vaikuttavuuden talo*

KUNTOUTUKSEN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSEN TARPEET

Vaikuttava kuntoutus osaksi hyvinvointialueiden toimintaa -seminaari

Esitys 15.3.2022

Tomi Mäki-Opas
tutkimusjohtaja, dosentti

Vaikuttavuuden talo

Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunta

Tomi Mäki-Opas

- **Dosentti** (terveyspolitiikka)
- **FT** (kansanterveystiede, eriarvoisuus)
- **VTM** (sosiaalipolitiikka)
- **Tutkimusjohtaja**, Vaikuttavuuden talo, Itä-Suomen yliopisto (UEF): www.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/
- **Johtaja**, Vaikuttavuus sosiaali- ja terveyspalveluissa tutkimusyhteisö:
www.uef.fi/fi/tutkimusyhteiso/vaikuttavuus-sosiaali-ja-terveyspalveluissa
- **Avoin CV ja julkaisuluettelo, UEF Connect:**
<https://uefconnect.uef.fi/henkilo/tomi.maki-opas>
- **Twitter:** @temakinen
- **Rahoitus:** ESR/Mieliteko-ohjelma, STM/Kainuu HYTE-, STM/Sostyö-Terva, PSR/NouHätä vaikuttavuus

SISÄLTÖ

- 1) Mitä tarkoitetaan vaikuttavuudella?
- 2) Mikä kuntoutuksen vaikuttavuustutkimuksen tila vuonna 2022
- 3) Millaista kuntoutuksen vaikuttavuustutkimusta tarvitaan?

VAIKUTTAVUUDEN TALON MISSIO JA SEN ALLA TOIMIVAN TUTKIMUSYHTEISÖN TUTKIMUSALUEET:

"Edistää eri tieteiden välisen sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuustutkimuksen, -menetelmien sekä -aineistojen parempaa hyödyntämistä vaikuttavuusperusteisessa päätöksenteossa, johtamisessa ja lainsäädännössä."

2. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä niiden integraation vaikuttavuus ja kustannus-vaikuttavuus

1. Vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

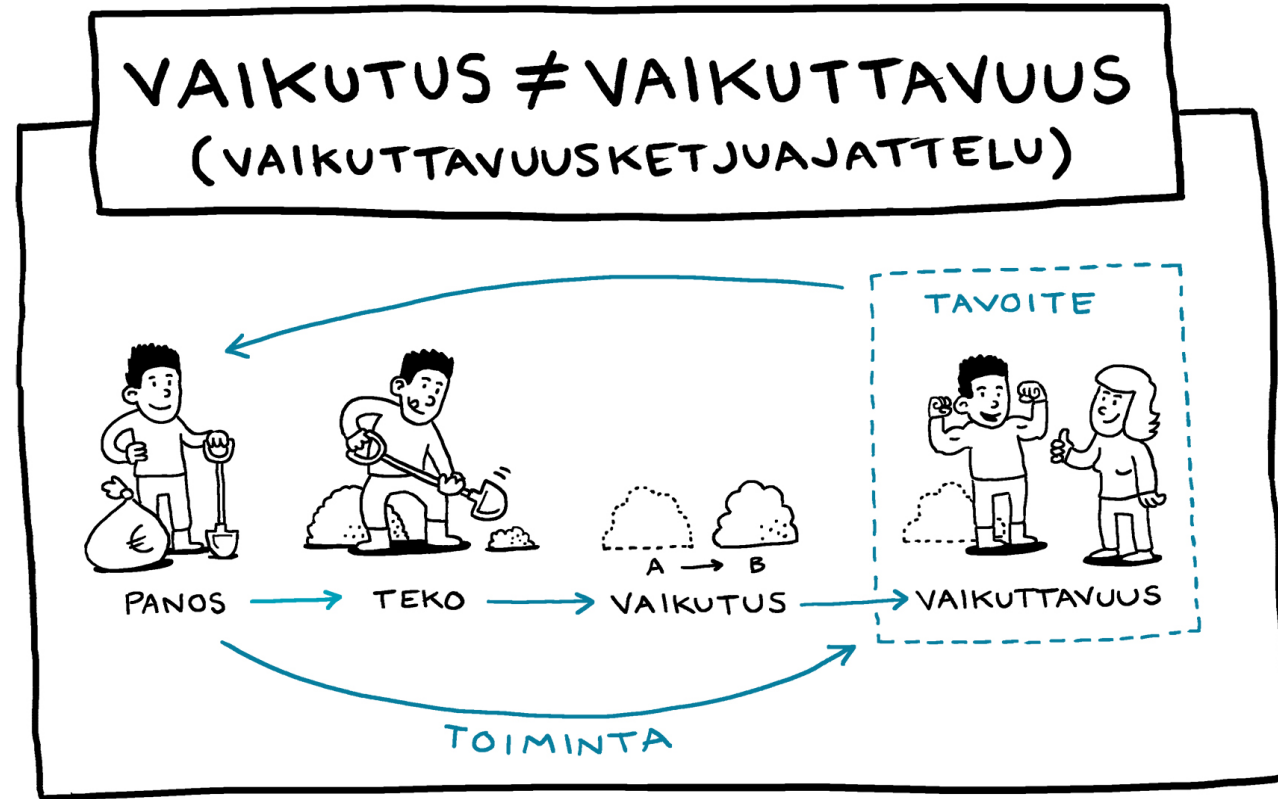
3. Vaikuttavuuden ja kustannus-vaikuttavuuden menetelmäkehitys ja aineistolähtöiset lähestymistavat

4. Vaikuttavuusperusteinen SOTE-johtaminen, -pätöksenteko ja lainsäädännön vaikutusten arviointi

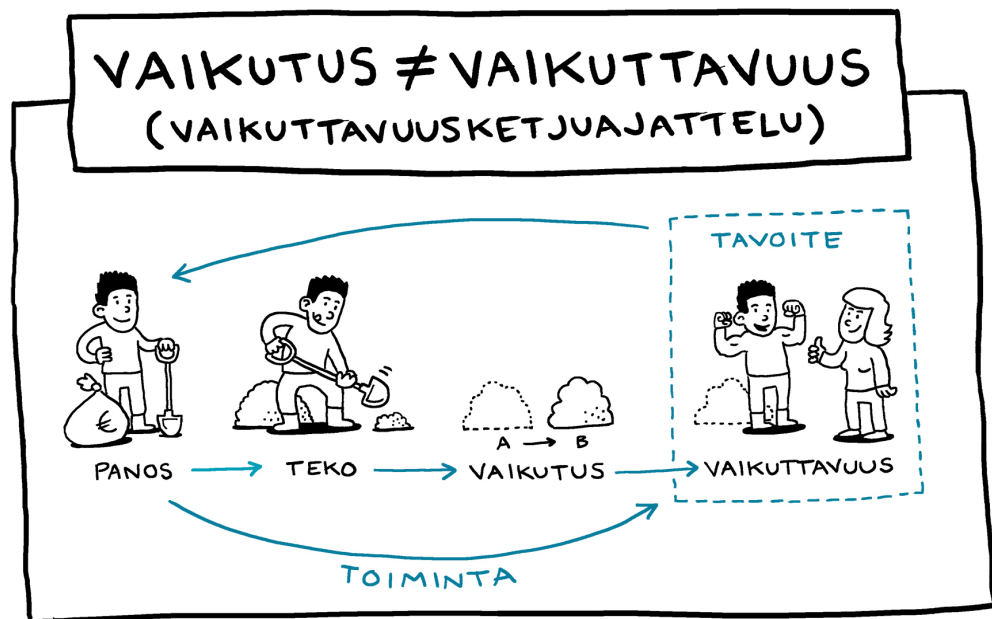

Vaikuttavuus voidaan määritellä hyödyntäen vaikuttavuusketjuajattelua.

Lähde:

UEF// MOOC
Vaikuttavuus

Lähde:

UEF// MOOC

Vaikuttavuus

1) **PANOKSET** = rahat, joilla esim.

palkataan ja koulutetaan

työntekijä/asiantuntija sekä toteutetaan toimenpiteitä

2) **TEOT** = toteutetaan toimenpiteitä, ohjelmia ja palveluita asiakkaille

3) **VAIKUTUKSET** = saadaan aikaan muutoksia terveydessä ja hyvinvoinnissa

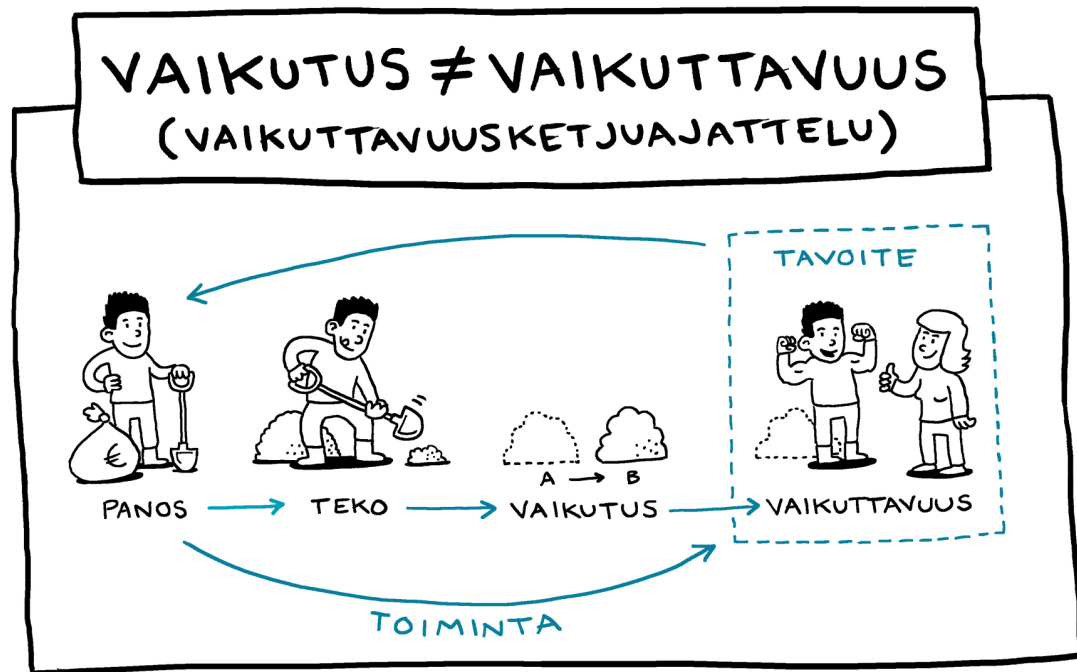
4) **VAIKUTTAVUUS** =

Asiakkaan/asukkaan kokonaisvaltainen hyvinvointi edistyy, työllistyy, elintaso kohoaa jne

Tehokkuus ("efficiency, efficacy") =
vaikuttavuuden suhde
käytettyihin resursseihin

Tuottavuus ("productivity") =
vaikutuksen suhde käytettyihin
resursseihin

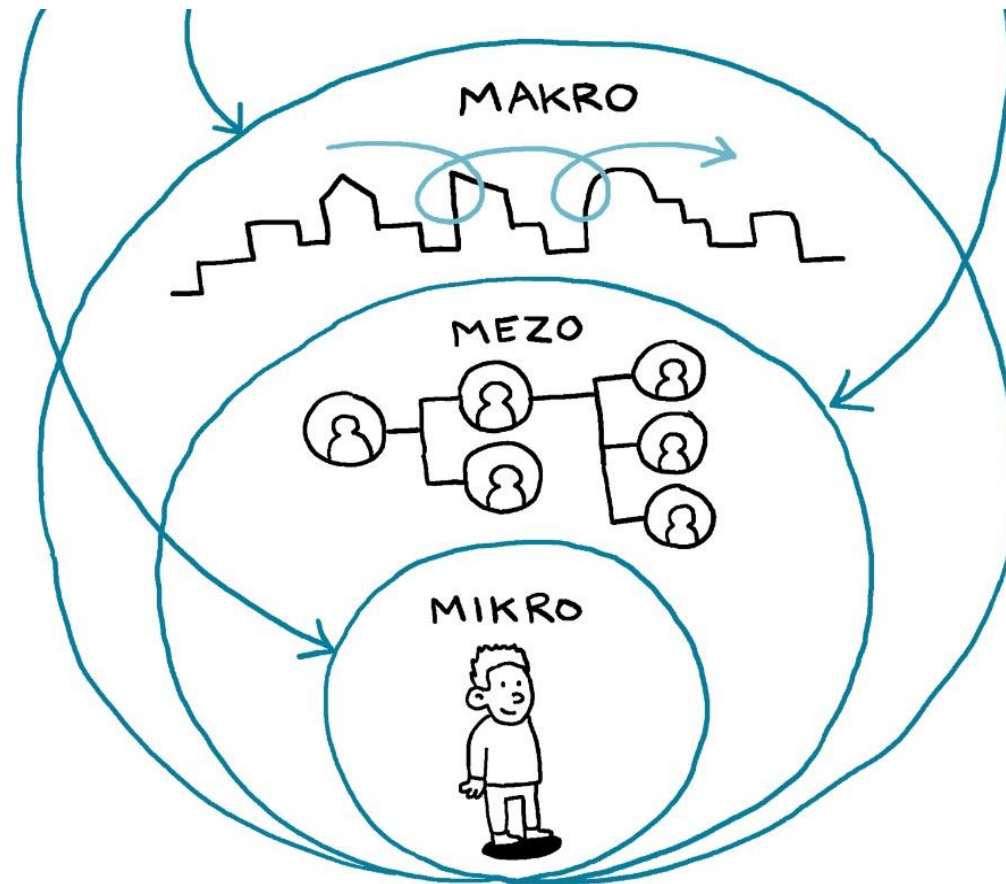
Kustannus-vaikuttavuus ("cost-effectiveness") = kustannusten ja
vaikuttavuuden välinen suhde

Lähde:

UEF// MOOC
Vaikuttavuus

VAIKUTTAVUUDEN TARKASTELUN ERI TASOT

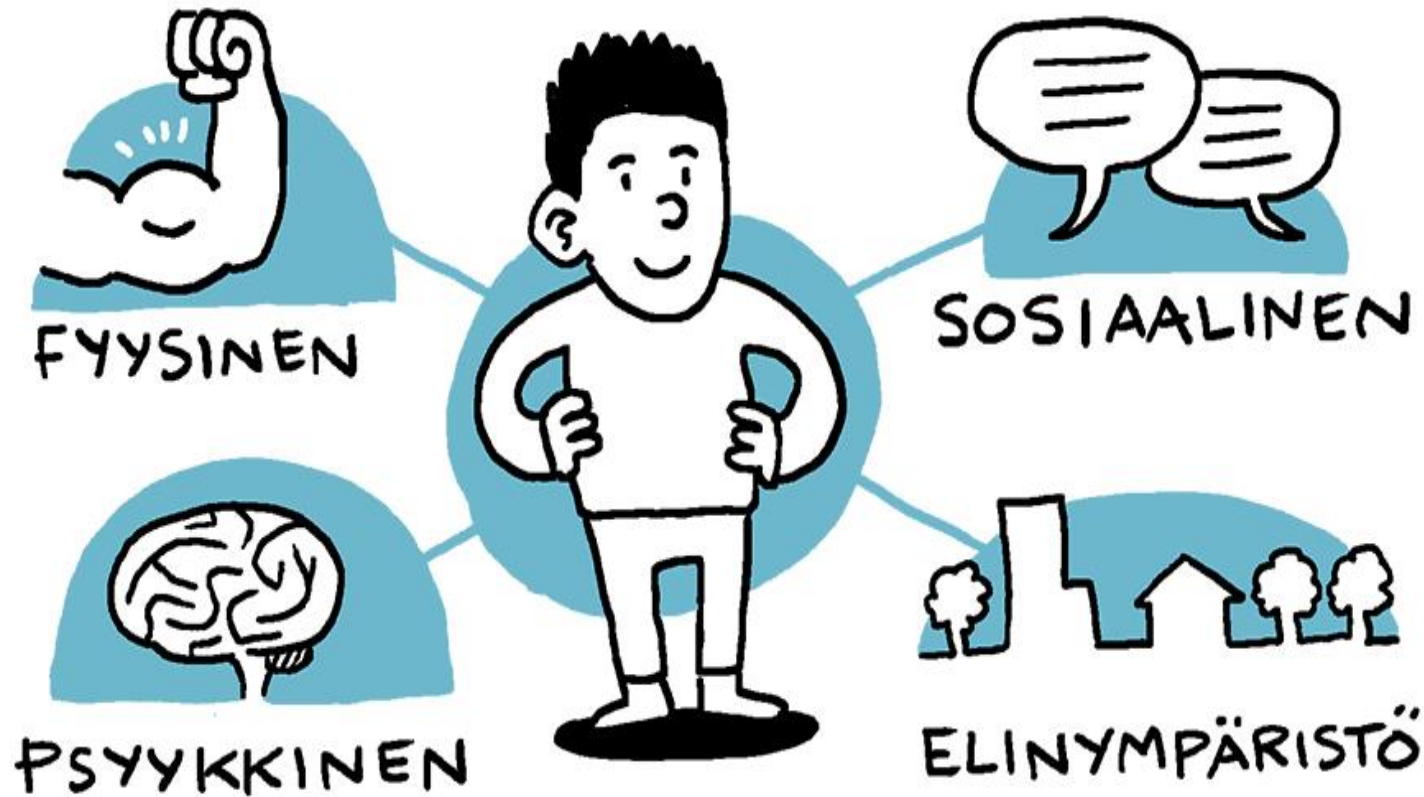
Lähde:

UEF// MOOC
Vaikuttavuus

VAIKUTTAVUUDEN TUTKIMUS ON...

- 1) **Monimenetelmällistä:** määrällistä ja laadullista tutkimusta
- 2) **Hyödyntää erilaisia tutkimusasetelmia**
- 3) **Prosessiarviointia** (panos-tuotos)
- 4) **Hyödyntää luotettavia mittareita**
- 5) **Sovellettavuuden arviointia**
- 6) **Tuote/palvelukehitystyötä ja innovointia**
- 7) **Implementaatiotutkimusta**

KOKONAISVALTAINEN NÄKÖKULMA HYVINVOINTIIN: monipuolinen terveyden ja hyvinvoinnin tarpeiden tunnistaminen!

Lähde:

UEF// MOOC
Vaikuttavuus

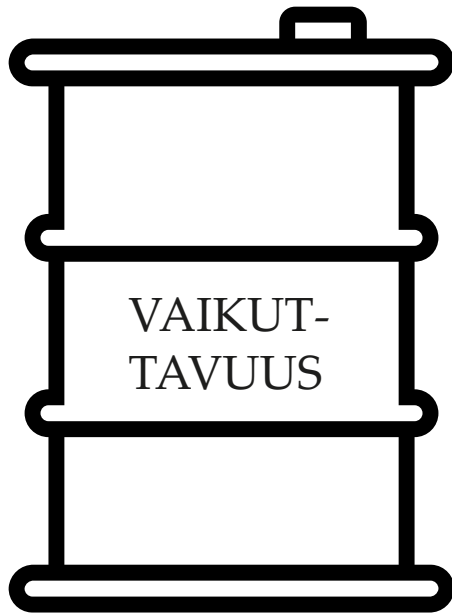
MIKÄ ON KUNTOUTUKSEN (VAIKUTTAVUUS)TUTKIMUKSEN TILA 2022?

KUNTOUKSEEN LIITTYVÄÄ TUTKIMUSTA, MYÖS VAIKUTTAVUUDEN NÄKÖKULMASTA, KYLLÄ TEHDÄÄN SUOMESSA (Heinonen ym. 2022)

- 1) Kotimaiset tutkijat julkaisevat vuosittain lähes 300-500 **kuntoutusteemaista vertaisarvioitua artikkelia** (haaste: **monet ammattiryhmät** toteuttavat soveltavaa toimintaa ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusta vähän) => kolmannen sektorin rooli?
- 2) KELA tekee paljon **vaikuttavuustutkimusta ja arviointitutkimusta!**
=> tiedetään mikä toimii ja kenelle
- 3) **Vähän kokeellisten asetelmien hyödyntämistä** => onko mahdollista vs. mitä menetetään
- 4) **Vähän kustannusvaikuttavuustutkimusta, mutta kallista toteuttaa**
=> vaikuttavuustutkimusta on toki paljon muutakin

MILLAISTA JA MITEN KUNTOUTUKSEN VAIKUTTAVUUSTUTKIMUSTA TULISI JA VOISI TEHDÄ?

TOIVEIDEN TYNNYRI

- ❖ **Lääketiet. (sair.) näkökulma dominoinut**, mutta tulisi tarkastella laajemmin mm. ikääntyneiden toimintakyky, päihde- ja mielenterveyskuntoutus, sekä psykososiaalinen kuntoutus (**yhteiskuntatieteellinen näkökulma!**)
 - ❖ **Kuntoutuksen vaikuttavuuden mittaamisen standardit** (laaja hyvinvointikäsitys, toimintakyky) ja eri toimintojen vertailu
 - ❖ **Hyvinvointialuiden tietoaltaat**, jossa yksi **rekisteriviranomainen** (nyt KYS:ssä esim. mahdollista tarkastella aivohalvauksia, tules, selkä, lonkkaleik. Kuntoutusta, mutta myöhemmin laajemmin!?)
 - ❖ **Pienet vaikuttavuuskokeilut** vs pitkä seurantutkimukset (=harvoin kannattavat vs rekisteriseuranta?)
- ⇒ **Perus SOTE-palveluiden kuntouttava toiminta ja sen (kustannus)vaikuttavuus kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta (päihteet & mielenterveys)**

Keskeiset lähteet:

- Heinonen, Karhula, Nenonen, Rantakokko, Seppänen-Järvelä, Stenberg, Saltychev & Melkas (18.1.2022) Kuntoutuksen tutkimuksen tilannekuva 12/2021, OKM / STM
- Rantakokko & Sipari (2022) Kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen strateginen tiekartta, JAMK
- Puhelinhaastattelut: Olavi Airaksinen (KYS), Pekka Mäntyselkä (UEF) ja Marketta Rajavaara (UH)
- Ilona Autti-Rämö (2021) Kuntoutuksen vaikuttavuuden arviointi, Duodecim, 137:1369-74
- MOOC Vaikuttavuus sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta – verkkokurssi, <https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/uef-mooc-vaikuttavuus/>

KIITOKSET:

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Tomi Mäki-Opas

Tutkimusjohtaja

Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta

Itä-Suomen yliopisto (UEF)

Puh. 029 445 5238

Sposti tomi.maki-opas@uef.fi

**VAIKUTTAVUUS SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA
TUTKIMUSYHTEISÖ (EFFECTIVENESS RC):**

<https://www.uef.fi/fi/tutkimusyhteiso/vaikuttavuus-sosiaali-ja-terveyspalveluissa>

VAIKUTTAVUUDEN TALO

<https://sites.uef.fi/vaikuttavuuden-talo/>

